

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев 223/2020
16.12.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Божидара Вујичића председника већа, Весне Субић и Јелице Бојанић Керкез, чланова већа, у правној ствари тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Божидар Станисављевић, адвокат из ..., против туженог Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж. 6190/19 од 19.09.2019. године, у седници већа одржаној дана 16.12.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија тужиоца АА из ..., и **ПРЕИНАЧАВА** пресуда Апелационог суда у Београду Гж. 6190/19 од 19.09.2019. године, тако што се одбија жалба тужене и потврђује пресуда Првог основног суда у Београду П 9870/18 од 22.04.2019. године у делу којим је обавезана тужена да тужиоцу исплати износ од 1.400.000,00 динара на име рехабилитационе накнаде нематеријалне штете због лишења слободе.

У преосталом се ревизија **ОДБИЈА** као неоснована.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу накнади трошкове поступка по ревизији у износу од 22.500,00 динара.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 9870/18 од 22.04.2019. године, ставом првим изреке, утврђено је да је тужба повучена у делу који се односи на уплату ПИО доприноса и признавање радног стажа тужиоцу. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе исплати износ од 1.400.000,00 динара. Ставом трећим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев у делу потраживања накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, за износ од још 1.960.000,00 динара. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади материјалну штету у износу од 67.500,00 динара. Ставом петим, тужилац је ослобођен од плаћања судских такси. Ставом седмим, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 67.500,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж. 6190/19 од 19.09.2019. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и тужене и потврђена је првостепена пресуда у делу става другог изреке којим је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, исплати износ од 800.000,00 динара и у ставу трећем изреке. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у преосталом делу става другог изреке, тако што је одбијен тужбени захтев у делу којим је тражено да се тужена обавезе да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе исплати износ од 600.000,00 динара. Ставом трећим изреке, укинута је првостепена пресуда у ставу четвртном и шестом изреке и у наведеном делу предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

Против наведене пресуде донете у другом степену, у правноснажном делу, тужилац је изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права и позивао се на члан 404. Закона о парничном поступку.

Примени члана 404. ЗПП нема места када је ревизија дозвољена по члану 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011...18/2020).

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија делимично основана. Побијана одлука је донета делом уз погрешну примену материјалног права.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем Вишег суда у Крушевцу Рех 4/17 од 26.12.2017. године, усвојен је захтев за судску рехабилитацију тужиоца и утврђено је да је ништава пресуда Војног суда у Београду К 16/92 од 06.02.1992. године, којом је тужилац оглашен кривим за извршење кривичног дела неизвршења наређења из члана 201. став 1. КЗ СФРЈ и осуђен на казну затвора у трајању од једне године, у коју казну се урачунава и време проведено у притвору, од 20.12.1991. године. Тужилац се налазио на издржавању казне затвора у Казнено поправном заводу у Београду – Падинска Скела, у периоду од 11.05.1992. године до 25.09.1992. године, када је пуштен на условни отпуст, који је трајао до истека изречене казне 20.12.1992. године. Утврђено је да је тужилац припадник хришћанске верске заједнице „Јеховини сведоци“ и да је као војник одбио да изврши наређење командира чете да прими и обуче војничку униформу, из уверења да се на тај начин, према идеологији заједнице којој припада, сматра да подупире ратовање. Тужилац је тада имао 18 година. Лишење слободе представљало је извор душевних болова за тако младу особу, одвојену од породице и подршке, изопштену са правном и моралном осудом у окружењу. Тужилац је трпео душевне болове током трајања лишења слободе, а и у даљем услед осуде која је оставила негативне последице, у социјалном окружењу и на плану немогућности да се по изласку из затвора запосли наредне три године. Захтев за рехабилитационо обештећење због неоснованог лишења слободе у трајању од 279 дана, тужилац је поднео 14.03.2018. године надлежној Комисији Министарства правде, а затим тужбу суду 15.06.2018. године

Одлучујући о захтеву тужиоца за накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе, првостепени суд је висину накнаде

одмерио применом члана 200. ЗОО у вези члана 232. ЗПП, узимајући у обзир време трајања лишења слободе, животну доб тужиоца у време лишења слободе као и негативне последице које је лишење слободе проузроковало тужиоцу, те је оценио да износ од 1.400.000,00 динара, представља правичну накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове, а да је преко тог износа тужбени захтев неоснован.

Другостепени суд је сматрао да је првостепени суд на правилно утврђено чињенично стање погрешно применио материјално право, и то одредбу члана 200. став 2. ЗОО.

Одредбом члана 200. став 2. ЗОО је прописано да приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете и висини накнаде, суд води рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи накнада.

Према схватању другостепеног суда, тужиоцу као рехабилитованом лицу припада накнада у износу од 800.000,00 динара, с обзиром на природу кривичног дела, штетне последице које је тужилац трпео услед неоснованог лишења слободе, чињеницу да је у том периоду имао 18 година, дужину трајања лишења слободе, штетне последице које је тужилац трпео након изласка из затвора, чињеницу да у наредне 3 године није могао да се запосли, да су му грађанска права била ограничена у трајању од скоро једне године и да готово 20 година није имао право на судску заштиту због неоснованог лишења слободе нити право на уклањање штетних последица у виду проузрокованих душевних болова.

По оцени Врховног касационог суда побијана пресуда је заснована на неодговарајућој оцени другостепеног суда да тужиоцу припада нижи износ рехабилитационе накнаде од износа одређеног првостепеном пресудом.

Право на накнаду штете рехабилитованом лицу и одређеном кругу лица, уређено је Законом о рехабилитацији („Службени Гласник РС“, бр.92/2011). Право на новчану накнаду за душевне болове због лишења слободе, као што је овде случај, остварује се под условима прописаним одредбама Закона о рехабилитацији и Закона о облигационим односима.

Рехабилитацијом се постиже извесно задовољење. Оно се не исцрпљује у моралној сатисфакцији. Уз моралну сатисфакцију, постигнуту после низа година од осуде и трпљене патње, рехабилитовано лице остварује право на новчану накнаду као вид материјалног задовољења. Имајући у виду да се накнада нематеријалне штете састоји у исплати суме новца, као сатисфакцији за претрпљену нематеријалну штету, да би се код оштећеног лица успоставила психичка и емотивна равнотежа која је постојала пре штетног догађаја, у мери у којој је то могуће, као и да признавање накнаде у неадекватном износу, не би одговарало том циљу, Врховни касациони суд је делимично увојио ревизију тужиоца, налазећи да је према утврђеним околностима конкретног случаја накнада коју је првостепени суд одредио у износу од 1.400.000,00 динара, сасвим одговарајућа. У преосталом захтев за овај вид штете, није основан и одбијен је правилном применом материјалног права. Висином накнаде не сме се поговарати тежњама које су неспојиве са њеном природом и друштвеном сврхом, већ накнада по висини треба да послужи као примерена сатисфакција за тужиоцеве претрпљене душевне болове током времена трајања лишења слободе и продужено трпљених кроз професионалну и социјалну изопштеност у наредном периоду, а такву

адекватну накнаду представља износ од 1.400.000,00 динара, којим се постиже правично задовољење.

Тужилац је са ревизијом делимично успео у овом спору, те му, на основу члана 153. и 154. ЗПП, припада накнада трошкова у износу од 22.500,00 динара за састав ревизије.

На основу члана 416. став 1. и члана 165. став 2. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Божидар Вујичић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**